

11. juuni 2024

Suurkoja otsus taotluste nr 32483/19 ja 35049/19 kohta - süütuse presumptsioon

Nealon ja Hallam vs. Ühendkuningriik

Artikkel 6-2

Asjaolud

Käesolev juhtum on kohtuasja [Allen vs. Ühendkuningriik](#) järg. Apellatsioonikohus tühistas mõlema kaebaja suhtes tehtud süüdimõistvad kohtuotsused, sest need olid ilmnenu uute tõendite valguses „ebaturvalised”. Seejärel taotlesid kaebajad hüvitist „eksliku kohtumõistmise” eest tuginedes 1998. aasta kriminaalõigusseaduse paragrahvi 133 lõikele 1. Esialgne seadusjärgne test paragrahvi 133 lõike 1 alusel oli nõudnud, et uus või äsja avastatud asjaolu näitaks väljaspool mõistlikku kahtlust, et kohtumõistmine on ekslik (ilma selle mõiste seaduslikku määratlust andmata). 2014. aastal pärast suurkoja otsust kohtuasjas [Allen vs. Ühendkuningriik](#) muudeti seda seadust, et lisada uus paragrahv 133(1ZA), mis määratles „eksliku õigusemõistmise”. Määratusel kohaselt on „ekslik õigusemõistmine” kui „siis ja ainult siis, kui uus või äsja avastatud fakt näitab väljaspool mõistlikku kahtlust, et isik õiguserikkumist toime ei pannud”. Justiitsminister lükkas selle valguses kaebajate taotlused tagasi, kuna nad ei olnud seda testi täitnud.

EIK-sse pöördudes tuginesid kaebajad artikli 6 lõikele 2 ja leidsid, et nende hüvitisnõuete tagasilükkamine rikkus nende õigust olla süütud.

28. veebruaril 2023 loobus EIK koda pädevusest suurkoja kasuks.

EIK seisukohad

Artikli 6 lõike 2 kohaldatavuse osas leidis EIK, et isegi kui otsustaja keskendus hüvitusmenetluses uuele või uuesti sisustatud asjaolule seoses kaebaja õigeksmõistmisel mitte tema süüle või süütusele, siis üldiselt piisab sellest, et pidada seda artikli 6 lõike 2 kohaselt kohaldatavaks, kui otsustaja pidi tegelema ka kriminaaltoimikus sisalduvate tõendite hindamisega.

EIK leidis, et enam ei ole vajalik ega soovitatav säilitada vahet õigeksmõistvate ja menetluste lõpetavate lahendite puhul, mida rakendati pärast kohtuotsust [Sekanina vs. Austria](#), mis võimaldas õigeks mõistetud isikutetele suuremat kaitset. Esmapilgul ei pruugi menetlust lõpetavatel lahenditel olla sama vabastav mõju kui õigeksmõistmisel. Samas asja lähemalt uurides on tegelikkus palju nüansirikkam. Kriminaalmenetlus võidakse lõpetada, kuna süüdistuse esitamiseks lihtsalt ei ole piisavalt tõendeid või kui on piisavalt tõendeid süüdistuse esitamiseks (ja võib-olla isegi süüdimõistmiseks) võib menetluse lõpetada ka tehnilistel põhjustel ning seetõttu isiku õigeks mõista. Ei tundu olevat ühtegi head põhjust, miks viimased peaksid olema soodsamas olukorras, lihtsalt seetõttu, et nende kaasused olid lõppenud õigeksmõistva otsusega. Lisaks võib menetluse lõpetamise olulisus üksikjuhtumite ja ka erinevate õigussüsteemide lõikes erineda.

EIK rõhutas, et artikli 6 lõige 2 kui selline ei taga isikule, kelle kriminaalkorras süüdimõistmine on tühistatud, õigust hüvitisele. Protokoll nr 7 artikkel 3 ei kujuta endast *lex specialis*-e vormi, mis välistaks artikli 6 lõike 2 kohaldamise „eksliku kohtumõistmise” nõuete suhtes. Seda ei saa tõlgendada nii, et see loob õiguse sellisele hüvitisele liikmesriikides, kes ei ole protokoll nr 7 ratifitseerinud. Lisaks

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

protokolli nr 7 artikkel 3 ei defineeri „eksliku kohtumõistmist”, jättes selle igale liikmesriigile ise otsustada.

EIK märkis, et artikli 6 lõige 2 kaitseb seaduse silmis süütust, mitte aga faktilist süütuse presumptsiooni. Paragrahvi 133 lõike 1ZA kohaselt ei olnud justiitsminister kohustatud kommenteerima kaebajate süütust seaduse silmis. Sellest tulenevalt otsustas EIK, et kaebajate hüvitisnõuete tagasilükkamine paragrahvi 133 lõike 1ZA alusel ei rikkunud süütuse presumptsiooni.

EIK ei tuvastanud artikkel 6 lõige 2 rikkumist.

Otsusele on lisatud eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

13. juuni 2024

Lahend nr 32312/23 - õigus eraelu austamisele ja diskrimineerimiskeeld

Daniel Karsai vs. Ungari

Artiklid 8 ja 14

Asjaolud

Kaebajal, 47-aastaselt advokaadil, on amüotroofse lateraalskleroos (ALS) kaugelearenenud staadiumis, mis on ravimatu progresseeruv neurodegeneratiivne haigus, mille lõpptulemus on alati surmav. Tavaliselt saabub hingamisteede halvatuses tingitud surm kolme kuni viie aasta pärast.

Kaebaja koges ALS-i sümptomeid esmakordselt juulis 2021. Pärast tema seisundi halvenemist vajab ta nüüd igapäevast abi. Ta väidab, et on varsti täielikult halvatud ja ei suuda suhelda ning, et ta „vangistatakse omaenda kehasse ilma igasuguse väljavaateta vabaneda peale surma ja tema olemasolu koosneb peaaegu eranditult valust ja kannatustest”. Ta soovib enne haiguse lõppfaasi sooritada abistatud enesetappu.

Kaebaja soovib, et tal lubataks abi oma elu lõpetamisel enne seda, kui tema kannatused muutuvad liiga raskeks. Ta sooviks, et see juhtuks Ungaris või kui see pole võimalik, siis välismaal. Siiski on Ungaris kriminaalkuritegu aidata kellelgi oma elu lõpetada ning ka välismaal abistav inimene võib saada Ungari ametivõimude poolt kriminaalsüüdistuse.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja eelkõige artiklitele 8 ning 14.

EIK seisukohad

EIK täheldas, et arstiabiga suremise tagamisel võivad olla ulatuslikud sotsiaalsed tagajärjed ning vigade ja väärkohtlemise oht. Hoolimata kasvavast trendist selle legaliseerimise osas, keelab enamik Euroopa Nõukogu liikmesriike jätkuvalt nii meditsiinilise abiga enesetapu kui ka eutanaasia. EIK leidis, et liikmesriikidel on selles osas lai kaalutlusõigus. EIK leidis, et Ungari ametivõimud ei jätnud leidmata kaalul olevate konkureerivate huvide vahel õiglast tasakaalu ega ületanud kaalutlusõigust.

EIK märkis, et kvaliteetne palliatiivne ravi, sealhulgas juurdepääs tõhusale valuravile, on inimväärse elulõpu tagamiseks hädavajalik. EIK-i ekspertide tõendite kohaselt suutsid Euroopa Palliatiivravi Assotsiatsiooni muudetud soovitustest juhindudes saadaolevad palliatiivse ravi võimalused, sealhulgas palliatiivse sedatsiooni kasutamine, üldiselt kaebaja olukorras olevatele patsientidele leevendust

pakkuda ja võimaldada neil rahulikult surra. Kaebaja ei ole väitnud, et selline hooldus oleks talle kättesaamatu.

Seoses väidetava diskrimineerimisega leidis EIK, et ravist keeldumine või ravist loobumine elulõpu olukordades on olemuslikult seotud õigusega vabale ja teadlikule nõusolekule, mitte õigus saada abistatud suremist. Seda tunnustavad laialdaselt ka arstid ning see tuleneb ka Oviedo konventsioonist. Seetõttu leidis EIK, et kahe kategooria väidetav erinev kohtlemine oli objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud.

EIK ei tuvastanud käesolevas asjas konventsiooni artiklite rikkumisi.

Otsusele on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)